

En bild från 1650 talets Lysekil

Ur boken Vargatider på Stångenäset
Utgiven 1965 av Sven Rydstrand

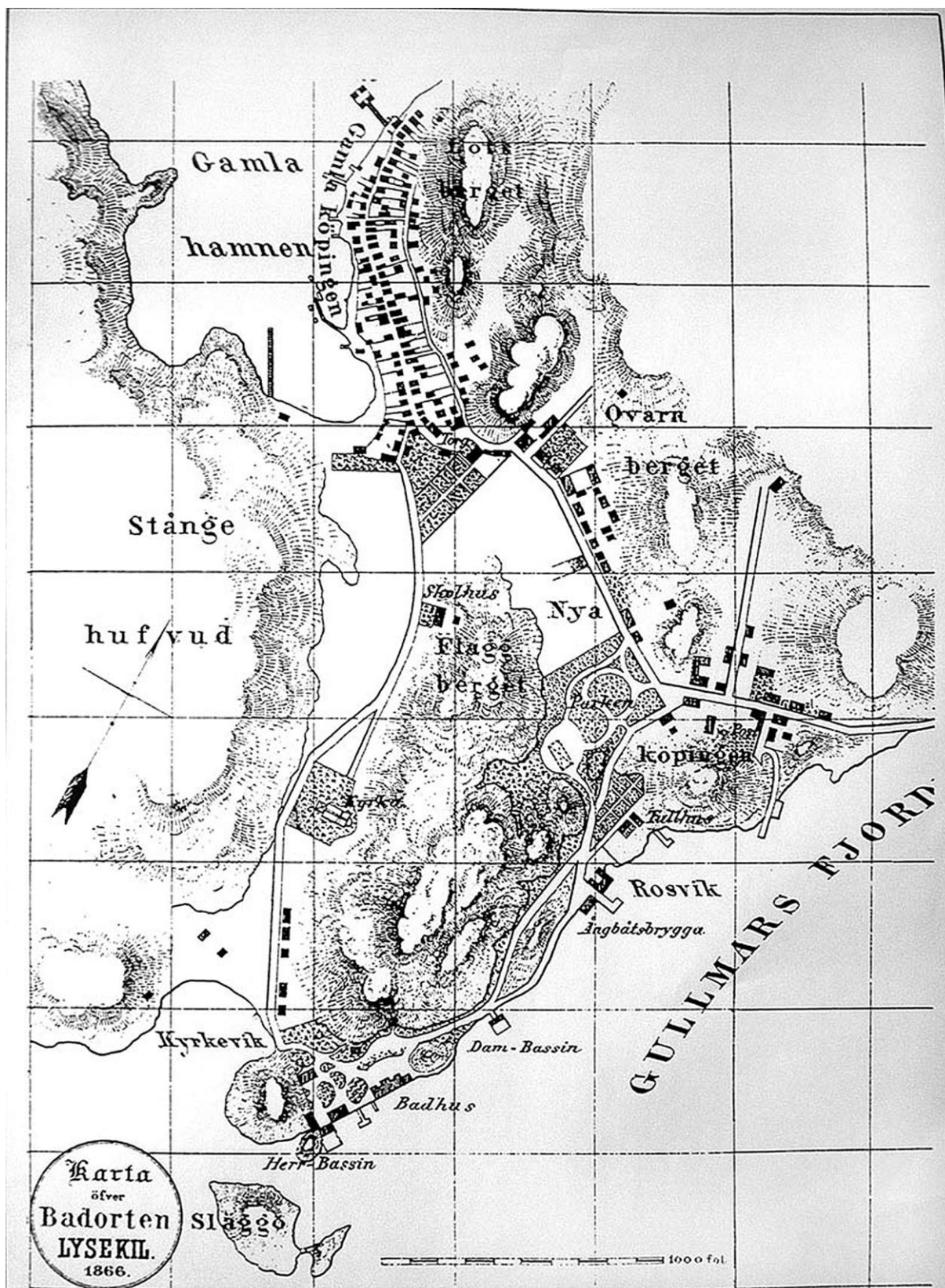
Vid det häradssting, som hölls på gården Broberg i Bro socken den 18 november år 1661, förekom bl. a. ett mål från Lysekil rörande en tragisk händelse, som utspelades där under kriget på 1650-talet. Då det protokoll, som domboken bevarat, är ganska intressant samt lämnar många glimtar från dåtidens liv i Lysekil, återges det härmed in extenso, dock med nutida stavning:

"Därnäst kom för rätten Niells Nielsen-Lynn, köpman från Bragenäs (östra delen av Drammen i Norge), kärande till några män, boende på "Liussekijhles strand", nämligen Tomas Stinger, Mårthen Dirriksen, Pedher Hanssen, Herr Anders Cappellanen, Björn Giödessen och Engell Henriksen, svarande. Insinuerande genom en skriftlig libell och inlaga, hurusom hans broder Rasmus Nielssen vid namn, desslikes en köpman från Bragenäs, är för några år sedan vid nästförvekne freds begynnelse på samma strand Liussekijhl död bliven.

Han skall där sammanstädes efter sig låtit en stor del kramgods, vilket förbemälte män strax efter hans död skall hava tagit under sitt värjemål och det i en kista tillslutit och beseglat, sedan samma kista igen tvenne gånger öppnats och som de föregiver allenast uttagit några stycken gods och använt till hans likfärds bekostnad. Det övriga skulle av fienden vara bortrövat. Varföre han förmente samma hans broders gods skulle vara olagligen hanterat enl. Arveakt. 11 kap. och fördenskull äga till detta förkomna gods att svara eller sig därifrån lagligen befria. Därnäst inlade han några sina egenhändiga skriftliga punkter, innehållandes en rad frågor, som han tillföre hade föreställt ovanskrivne män uti tvenne vittnens, Michell Böckers och Christen Pedersens närvaro och påhör, angående hans broders gods och dess hanterande efter hans död, vilka spörsmål av två vittnen äro underskrivna och betygade.

Därtill att svara efter kärandens begäran framstod först Tomas Stinger och bekände att han med tvenne män, Mårthen Dirriksen och Pedher Hansen strax efter det att Rasmus Nielsen var död, förseglade kistan, vari godset innelåg. Sedan öppnades kistan en första gång i mening att finna något till skjorta och svepning. Men såsom sådant icke funnet blev, begärde de av Agneta, som var salig Rasmusses väninna, att hon ville sig påtaga hans begravnings omkostnad vartill hon svarade sig nog hava kostat på honom, dock om sådant skulle ske, ville hon därföre hava någon föräring.

Alltså förorsakades de med flera mäns övervakande, Herr Anders Cappellanen, Björn Giödessen och Engell Henriksen, att en andra gång upptaga kistan. Då blev där uttaget tvenne gods till Agnetas pant och försäkring, en bunt svart kläde av 5 kvarter till Cappellanen Herr Anders för hans omak och ändå ett litet stycke grovt svart kläde, som gavs åt Michell Böckers gumma för en riksdaler, som Rasmus henne skyldig var. Mera blev där inte då uttaget, utan kistan blev igen av dem alla sex förseglad och vidare sedan inte rördes, förrän fienden henne upptog och med sig bortförde allt vad däruti var förvarat. Detta berättar ock de andra fem männen således vara passerat, eftersom var och en av dem särskilt förhörd blev.

Karta Lysekil badort 1866

Lysekil Norra hamnen 1897.

Därefter gav Niells Lynn till känna att något gods blev inlagt uti en halv tunna och sedan utfört på en skuta. Svarade därtill Mårthen Dirriksen och Pedher Hanssen att de tvenne stycken gods, som Agneta bekom, blevo således förvarade och henne tillställda, då hon sedan med flera av fruktan och undfall för fienden förde samma halvtunna med mera sitt gods till och från skutan, som hon själv icke neka skall. Än föredrog käranden hurusom Pedher Hanssen skall hava ledsagat en svensk forridare först till Stingers, där nyckelen var till kistan, som godset låg uti, sedan till Mårthen Dirriksen, varest kistan insatt var. Härtill svarade Pedher Hanssen, att den svenske forridaren hade fått underrättelse om godset, förrän han kom i tal med honom på vägen, och voro de flera med honom, då han uttog nyckelen hos Stingers, som väl hörde och såg, vad forridaren sade och sig företog. Här gav Mårthen Stinger vidare till känna att när den svenske forridaren kom in till honom, begärde han strax nyckelen till kistan, vari köpmannagodset låg.

Men då Tomas Stinger den samma inte leverera ville, sade han: jag haver väl själv nyckel, där hos trätte och hotade, varför han av fruktan honom nyckelen leverera måste. Strax begav han sig till Mårthen Dirriksen, där kistan stod och borttog allt vad däruti finnas kunde, det största delen av alla strandsittare nogsamt med honom kunnigt är.

Emot allt detta, som käranden av kontraparterna funnet blev, protesterade han det icke kom överens med deras förra tal och klationer, eftersom han det i pennan haver fattat och som skedde uti tvenne vittnens påhör. Begärandes alltså att bemälte hans vittnen måtte vittna och bekräfta, vad han där till förene haver hört, men som hans vittnen befunno att Niells Lynn hade något mera i pennan fattat och något mera i sina akter och punkter infört, än vad de talat och svarat, ville de däruppå, om de änskönt skulle tillåtas, icke göra någon ed, därtill medgav hava varit vid rus samma tid sådant passerade.

Därtill begärandes att Niells Lynn ingiva ville en förtecknelse på det gods en holländare blev betald med av hans broder före hans död och göra så beräkneligt, vad som efterlåtet blev. Men han vägrade sig däruti för denna gången. Däruppå frågades honom om han något vidare tingsrätten hade att insinuera, sade han nej, allenast begärandes om uppskovsdom intill nästa ting bliver hållet. Varpå rätten av föregående rannsaking och motiv så vid denna gång skäligt kunnat prövas, honom sig på följande sätt häröver resolverat:

1. Anlangandes kärandens pretention att hans salig broders efterlåtna gods så lagligen blev hanterat, så finner rätten, att krigstiden, som då för handen var och lagen ofta bryter, haver varit vederparterna ett hinder till lagens observans, helst förty berättandes, att några av rädsla för fiendens ankomst aktade den döda kropp draga ut på marken och med snö betäcka, varföre Tomas Stinger med flera gode män berättar att de ville den döde något hederligare till graven föra och därför utgav godset, medan efter salig Rasmus inga penningar eller andra medel kunde finnas.

2. Tillåter icke lagen, Mansb. 21 kap., annan oärlig sak tilläggas må, utan att den skäligen överbevisas kan . . .

3. Förbjuder desslikes lagen, Mansb. 4 kap., de skrifter och vittnesbörd att upptaga, som för ting och rätt icke är givna och stadfästa. Därföre har ej rätten kunnat approbera Niells Lynns cottigerade punkter över sina privata frågor och vederparternas svar därpå.

4. De män, Michell Böcker och Christen Pedersen, som vittnen äro därtill och samma punkter hava underskrivit, vidgå nu inför rätten vara mera i pennan fattat än som de kan erinra sig då talat och svarat blev.

5. Står käranden ännu fritt före att söka vidare skäl och vittnen, men ovan föreskrivna män skola emellertid från hans beskyllning och tilltal vara helt fria. Härmed gjorde uppskov till en annan tid. Det bekräftar rätten, vad nu således utsagt och passerat är, med hand och signeter undertecknat."

Denna sak tycks emellertid inte ha kommit upp mera vid tinget. I varje fall finns inget protokoll därom bevarat.